

Hallintopalvelut vastuualue

Etelä-Savon maakuntaliitto

Lausunto Etelä-Savon maakuntaliitolle Etelä-Savon maakuntakaavasta 2045, osallistumis- ja arviointisuunnitelma**Lausunnon antaja**

Heinolan kaupunginhallitus

ProsessiosoiteHeinolan kaupunginhallitus
PL 1001
18101 Heinola
kirjaamo(a)heinola.fi**Lausunto**

Kaupunki pitää kokonaismaakuntakaavan laatimista lähtökohtaisesti perusteltuna muuttuneessa toimintaympäristössä, jossa energiamurros, vihreä siirtymä, huoltovarmuus, kokonaisturvallisuus, väestökehitys, saavutettavuus ja elinkeinoelämän uudistuminen edellyttävät aiempaa strategisempaa sekä maakuntarajat ylittävää tarkastelua. Kaupunki pitää myönteisenä myös tavoitetta vahvistaa maakuntakaavan strategisuutta ja kytkeä valmistelu samanaikaisesti laadittavaan maakuntastrategiaan.

Heinolan kaupunki pitää tärkeänä, että maakuntakaavan valmistelussa huomioidaan tasapainoisesti elinvoiman, saavutettavuuden, ympäristöarvojen, luonnonvarojen kestävä käytön, ilmastokestävyyden, huoltovarmuuden ja hyvän elinympäristön tavoitteet. Kaupunki korostaa, että maakuntakaavan tulee muodostaa johdonmukainen ja vaikutuksiltaan läpinäkyvä kehittämiskehys, joka tukee sekä maakunnan sisäistä kehitystä että sen yhteyksiä ympäröiviin maakuntiin.

Heinolan kaupunkiPL 1001, 18101 Heinola, asiakaspalvelu: Kauppakatu 4, Heinola
Puh. 03 849 30 (vaihe), kirjaamo@heinola.fi
Y-tunnus 1068892-9
www.heinola.fi

Hallintopalvelut vastuualue

Aluerakenne, keskusverkko ja saavutettavuus

Etelä-Savon maakuntakaavan vaikutukset ulottuvat luonnollisesti myös naapurimaakuntiin. Päijät-Hämeen, Kymenlaakson ja Etelä-Savon välillä on useita yhteisiä kehittämisteemoja, jotka liittyvät aluerakenteeseen, liikennejärjestelmiin, työssäkäynti- ja asiointisuuntiin, puhtaan siirtymän investointeihin, matkailuun, monipaikkaisuuteen, huoltovarmuuteen ja elinkeinoelämän kilpailukykyyn. Tämän vuoksi maakuntakaavan valmistelussa tulisi tarkastella aktiivisesti myös maakuntarajat ylittäviä vaikutuksia ja kehityskäytäviä.

Erityisen tärkeää on tunnistaa liikenteen, elinkeinojen, huoltovarmuuden, matkailun ja työssäkäynnin muodostamat toiminnalliset yhteydet. Lahti-Heinola-Mikkeli sekä Lahti-Kouvola -suuntaiset yhteydet muodostavat kokonaisuuksia, joiden kehitystä olisi perusteltua tarkastella osana laajempaa Etelä- ja Itä-Suomen aluerakennetta.

Aluekehityksen näkökulmasta on tärkeää tunnistaa muuttuvat työssäkäynti-, asiointi- ja elinkeinovyöhykkeet. Etelä-Suomen kasvu, asuminen, vihreä siirtymä ja huoltovarmuus eivät rakennu yksinomaan suurimpiin keskuksiin, vaan myös niitä ympäröiviin ja niihin toiminnallisesti kytkeytyviin kaupunkeihin ja kuntiin. Heinola muodostaa osan laajenevaa Etelä-Suomen työssäkäynti-, logistiikka- ja elinvoimavyöhykettä, jonka merkitys asumisen, yritystoiminnan, teollisten investointien, energiaratkaisujen sekä kokonaisturvallisuuden näkökulmasta kasvaa jatkuvasti.

Vaikutusten arvioinnissa olisi perusteltua tarkastella myös keskusten ja niitä ympäröivien kaupunkien muodostamia toiminnallisia kokonaisuuksia. Väestönkasvu, asuminen, työvoiman saatavuus, vihreän siirtymän investoinnit, logistiikka sekä huoltovarmuus edellyttävät aiempaa verkostomaisempaa aluerakennetta, jossa myös keskuskaupunkien ulkopuolisilla, mutta hyvin saavutettavilla kaupungeilla on merkittävä rooli kansallisten tavoitteiden toteuttamisessa.

Saavutettavuus on yksi maakuntakaavan keskeisimmistä teemoista. Liikennejärjestelmää tulisi tarkastella osana laajempaa Etelä- ja Itä-Suomen kehityskokonaisuutta, jossa valtatie 4:n ja 5:n sekä TEN-T-yhteyksien ja raideliikenteen kehittämisellä on merkittävä vaikutus alueiden kilpailukykyyn, investointeihin ja työssäkäyntialueiden muodostumiseen.

Heinolan kaupunki

PL 1001, 18101 Heinola, asiakaspalvelu: Kauppakatu 4, Heinola
Puh. 03 849 30 (vaihe), kirjaamo@heinola.fi
Y-tunnus 1068892-9

www.heinola.fi

Hallintopalvelut vastuualue

Myönteistä on, että kaavan lähtöaineistoon sisältyy Lahti-Heinola-Mikkeli-oikoratavarauksen ajantasaisuustarkastelu. Savon oikorataa tulisi tarkastella ennen kaikkea osana Lahti-Heinola-Mikkeli-kehityskäytävää sekä Etelä- ja Itä-Suomen saavutettavuuden, huoltovarmuuden, vihreän siirtymän, teollisuuden toimintaedellytysten ja elinvoiman pitkän aikavälin kehittämistä. Ratkaisun merkitys ei rajoitu raideliikenteeseen, vaan sillä on vaikutuksia alueiden kilpailukykyyn, investointien sijoittumiseen, teollisuuden logistiin tarpeisiin, työvoiman saatavuuteen, matkailuun sekä maakuntarajat ylittävään yhteistyöhön.

Tästä syystä ratahankkeen jatkoselvityksiä ja alueidenkäyttöllisiä varauksia on perusteltua edistää pitkäjänteisesti osana valtakunnallista liikenne- ja aluerakennepolitiikkaa. Samalla aluerakenteen ja keskusverkon kehitystä tulisi tarkastella toiminnallisena kokonaisuutena, jossa tie-, rata-, logistiikka- ja tietoliikenneyhteydet tukevat toisiaan ja vahvistavat koko Etelä-Suomen kilpailukykyä.

Saavutettavuuteen kuuluu myös digitaalinen infrastruktuuri. Tietoliikenneyhteyksien merkitys elinkeinoelämälle, monipaikkaisuudelle, etätyölle ja huoltovarmuudelle kasvaa jatkuvasti, minkä vuoksi niiden kehittämisedellytykset tulisi huomioida osana maakuntakaavan vaikutusten arviointia.

Elinkeinot, energia, ilmastokestävyys ja luonnonvarojen käyttö

Maakuntakaavan keskeisiin teemoihin kuuluvat perustellusti puhtaan siirtymän mukainen energiantuotanto, energian siirto, teollisuus, datatalous ja kiertotalous. Energiamurroksen vaikutukset ulottuvat laajasti maakuntarajojen yli, minkä vuoksi energiaverkkojen, sähkönsiirron, mahdollisten vetytalouden ratkaisujen, datakeskusten ja muiden energiaintensiivisten investointien aluevarauksia sekä niiden vaikutuksia tulisi tarkastella myös suhteessa Päijät-Hämeen ja Kymenlaakson kehitysnäkymiin.

Maakuntakaavan tulisi luoda edellytyksiä uusille investoinneille, mutta samalla turvata riittävä ennakoitavuus kuntien maankäytön suunnittelulle, elinkeinoelämän kehittämiselle ja infrastruktuurin pitkäjänteiselle rakentamiselle. Hyvin saavutettavilla, monipuoliseen infrastruktuuriin tukeutuvilla kaupungeilla on keskeinen merkitys uusien teollisten investointien, vihreän siirtymän hankkeiden, logistiikkaratkaisujen sekä yritystoiminnan sijoittumisedellytysten vahvistamisessa.

Heinolan kaupunki

PL 1001, 18101 Heinola, asiakaspalvelu: Kauppakatu 4, Heinola
Puh. 03 849 30 (vaihe), kirjaamo@heinola.fi
Y-tunnus 1068892-9

www.heinola.fi

Hallintopalvelut vastuualue

Yhtä tärkeää on, että ilmastonmuutoksen hillintä ja siihen sopeutuminen näkyvät selkeästi sekä maakuntakaavan tavoitteissa että vaikutusten arvioinnissa. Tarkastelussa tulisi huomioida muun muassa ilmastokestävän aluerakenteen edistäminen, sään ääri-ilmiöihin varautuminen, energiatalouden muutos sekä luonnonvarojen ja vesivarojen kestävä käyttö.

Luonnonvarojen hyödyntämisen, kiertotalouden, vesistöjen, maa-aineshuollon ja muun alueidenkäytön yhteensovittamista on perusteltua arvioida pitkäjänteisesti ja vaikutuksiltaan avoimesti. Samalla tulisi tunnistaa vesistöjen merkitys elinvoimatekijänä, matkailun kehittämisalustana, luonnon monimuotoisuuden ylläpitäjänä, huoltovarmuuden osatekijänä sekä ilmastonmuutokseen sopeutumisen näkökulmasta. Vesistöjen kehittämistä olisi perusteltua tarkastella mahdollisuuksien mukaan maakuntarajat ylittävänä kokonaisuuksina.

Huoltovarmuus, ympäristöarvot ja alueiden laatu

Muuttunut geopoliittinen tilanne sekä huoltovarmuuden ja kokonaisturvallisuuden kasvava merkitys on perusteltua tunnistaa maakuntakaavan keskeisinä lähtökohtina. Huoltovarmuuden tarkastelun tulisi kattaa mm. liikenneverkot, energia- ja vesihuolto, tietoliikenneverkot, elinkeinoelämän toimintakyky, kriittiset logistiset yhteydet sekä poikkeusolojen toimintavarmuus. Kyse on luonteeltaan ylimaakunnallisista kysymyksistä, joiden tarkastelu edellyttää tiivistä yhteistyötä myös Päijät-Hämeen, Kymenlaakson ja muiden naapurimaakuntien kanssa.

Samalla on tärkeää huolehtia siitä, että luonnon monimuotoisuus, viherverkosto, virkistysalueet, suojelualueet, maisema-arvot ja kulttuuriympäristöt huomioidaan riittävällä painoarvolla maakuntakaavan valmistelussa. Maakuntakaavan keskeisenä tehtävänä on sovittaa yhteen elinkeinojen kehittäminen, liikennejärjestelmät, energiainvestoinnit ja muut maankäytölliset ratkaisut siten, että ympäristöarvot, virkistysmahdollisuudet ja alueiden omaleimaisuus säilyvät.

Tasapaino elinvoiman, huoltovarmuuden ja ympäristöarvojen välillä on tärkeää myös alueen vetovoiman, matkailun, asumisympäristöjen laadun sekä pitkän aikavälin kestävä kehityksen näkökulmasta.

Heinolan kaupunki

PL 1001, 18101 Heinola, asiakaspalvelu: Kauppakatu 4, Heinola
Puh. 03 849 30 (vaihe), kirjaamo@heinola.fi
Y-tunnus 1068892-9

www.heinola.fi

Hallintopalvelut vastuualue

Vaikutusten arviointi, selvitykset ja vuorovaikutus

Vaikutusten arvioinnin lähtökohtia voidaan pitää pääosin hyvinä. Arvioinnissa tulisi kuitenkin kiinnittää erityistä huomiota maakuntarajat ylittäviin vaikutuksiin, saavutettavuuden muutoksiin, huoltovarmuuteen, energia- ja sähköverkon kehittämistarpeisiin, työssäkäyntialueiden muutoksiin, monipaikkaisuuden vaikutuksiin, investointien sijoittumisedellytyksiin sekä kuntien elinvoimaan ja kilpailukykyyn.

Lisäksi on tärkeää, että vaihtoehtoisten ratkaisujen vaikutukset arvioidaan riittävän avoimesti ja läpinäkyvästi, jotta päätöksenteon tueksi muodostuu kattava kokonaiskuva eri vaihtoehtojen hyödyistä, kustannuksista ja riskeistä.

Perusselvitysten riittävyttä tulisi arvioida kriittisesti koko kaavaprosessin ajan ja täydentää niitä tarvittaessa erityisesti ylimaakunnallisen saavutettavuuden, toiminnallisten kehityskäytävien, työssäkäyntialueiden, investointivyyöhykkeiden sekä ympäristö- ja vesistövaikutusten osalta.

Myös vuorovaikutusmenettelyissä on tärkeää turvata kuntien, sidosryhmien ja naapurimaakuntien toimijoiden riittävät vaikutusmahdollisuudet silloin, kun kaavan vaikutukset ulottuvat hallinnollisten rajojen yli. Osallistumisen, selvitysten ja vaikutusten arvioinnin tulisi muodostaa johdonmukainen kokonaisuus, joka tukee hyvää hallintoa, laadukasta päätöksentekoa ja eri vaihtoehtojen tasapuolista tarkastelua.

Monipaikkaisuus, matkailu, osaaminen ja yhteistyö

Myönteistä on, että maakuntakaavaa varten laaditaan erilliset matkailu- ja monipaikkaisuusselvitykset. Monipaikkaisuus on yksi koko Etelä-Suomen merkittävimmistä aluekehityksen ilmiöistä, ja sen vaikutukset ulottuvat asumiseen, palveluihin, työmarkkinoihin, saavutettavuuteen sekä matkailuun.

Erityistä huomiota tulisi kiinnittää Päijänteen, Vierumäen, Etelä-Savon vesistömatkailun ja muiden ylimaakunnallisten matkailukokonaisuuksien kehittämiseen siten, että niitä tarkastellaan toiminnallisina kokonaisuuksina hallinnollisten rajojen sijasta. Samalla monipaikkaisuus tulisi nähdä mahdollisuutena vahvistaa alueiden veto- ja pitovoimaa, osaavan työvoiman saatavuutta sekä uudenlaisten asumisen, työnteon ja palvelujen toimintamallien syntyä.

Heinolan kaupunki

PL 1001, 18101 Heinola, asiakaspalvelu: Kauppakatu 4, Heinola
Puh. 03 849 30 (vaihe), kirjaamo@heinola.fi
Y-tunnus 1068892-9

www.heinola.fi

Hallintopalvelut vastuualue

Maakuntakaavan valmistelussa on tärkeää tunnistaa myös osaamisen, tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan sekä korkeakouluysteistyön merkitys alueiden kilpailukyvyllä. Tulevaisuuden elinvoima rakentuu yhä vahvemmin osaamisen, verkostojen ja yhteistyön varaan, minkä vuoksi vaikutusten arvioinnissa olisi perusteltua tarkastella myös sitä, miten alueidenkäytölliset ratkaisut tukevat yritysten sijoittumista, tutkimus- ja kehittämistoimintaa, korkeakoulujen yhteistyötä, osaavan työvoiman saatavuutta sekä uusien elinkeinojen syntymistä.

Väestön ikääntymisen ja työikäisen väestön vähenemisen vuoksi vaikutuksia olisi perusteltua arvioida myös osaavan työvoiman saatavuuden, koulutuksen saavutettavuuden sekä alueen vetovoiman näkökulmasta.

Merkittäviä mahdollisuuksia liittyy myös Päijät-Hämeen, Etelä-Savon ja Kymenlaakson yhteisiin TKI-verkostoihin sekä vihreän siirtymän, kiertotalouden, hyvinvointitalouden ja elämystalouden kehittämiseen. Samalla olisi perusteltua vahvistaa maakuntarajat ylittäviä kehittämiskokonaisuuksia, jotka perustuvat hyvinvointiin, liikuntaan, luontoon, monipaikkaisuuteen ja elämystalouteen. Näillä teemoilla voidaan täydentää perinteisiä teollisuuden ja logistiikan kehittämissuunnitelmia sekä vahvistaa alueiden välistä työnjakoa, yhteistyötä ja kilpailukykyä.

Yhteenveto

Etelä-Savon maakuntakaava 2045 osallistumis- ja arviointisuunnitelma muodostaa hyvän lähtökohdan kokonaismaakuntakaavan valmistelulle. Jatkovalmistelussa on tärkeää tarkastella aluekehitystä kokonaisuutena, jossa saavutettavuus, elinvoima, huoltovarmuus, vihreä siirtymä, ympäristöarvot, osaaminen ja hyvinvointi tukevat toisiaan sekä luovat edellytyksiä kestäväälle kasvulle muuttuvassa toimintaympäristössä.

Maakuntakaavan vaikutukset ulottuvat hallinnollisia rajoja laajemmalle. Etelä-Savon, Päijät-Hämeen ja Kymenlaakson väliset yhteydet muodostavat yhä vahvemmin toiminnallisen kokonaisuuden, jossa liikenneverkot, työssäkäyntialueet, yritystoiminta, matkailu, energiaverkot, huoltovarmuus ja osaamisverkostot kytkeytyvät toisiinsa. Näiden yhteyksien tunnistaminen ja huomioiminen vahvistaa sekä maakuntien välistä yhteistyötä että koko alueen kilpailukykyä.

Heinolan kaupunki

PL 1001, 18101 Heinola, asiakaspalvelu: Kauppakatu 4, Heinola
Puh. 03 849 30 (vaihde), kirjaamo@heinola.fi
Y-tunnus 1068892-9

www.heinola.fi

Hallintopalvelut vastuualue

Jatkovalmistelussa olisi perusteltua tarkastella Etelä-Savon kehitystä osana laajempaa Etelä- ja Itä-Suomen verkostomaista aluerakennetta. Saavutettavuuden, liikennekäytävien, digitaalisen infrastruktuurin, osaamisen, elinkeinoelämän sekä huoltovarmuuden kehittämistarpeet eivät noudata maakuntarajoja, vaan muodostavat yhteisiä kehittämiskokonaisuuksia, joiden vaikutukset ulottuvat laajalle alueelle.

Heinolan näkökulmasta erityisen merkityksellisiä ovat Päijät-Hämeen, Etelä-Savon ja Kymenlaakson väliset kehitysyhteydet sekä niiden kytkeytyminen pääkaupunkiseudun työmarkkinoihin, investointeihin, osaamiskeskittymiin ja kansainvälisiin yhteyksiin. Kaupungin sijainti luo hyvät edellytykset toimia osana verkostoa, joka yhdistää valtakunnalliset liikennekäytävät, teollisuuden arvoketjut, Kaakkois-Suomen satamayhteydet, vihreän siirtymän investoinnit sekä osaamiseen perustuvan kasvun mahdollisuudet.

Maakuntakaavan keskeinen mahdollisuus on vahvistaa alueiden välisiä synergioita ja arvonluonnin rakenteita. Kun liikennejärjestelmät, teollisuuden toimintaedellytykset, energia- ja tietoliikenneverkot, satamayhteydet, matkailu, monipaikkaisuus sekä osaaminen ja huoltovarmuus tukevat toisiaan yli maakuntarajojen, syntyy kilpailukykyä, resilienssiä ja investointiedellytyksiä, joita yksittäinen kunta tai maakunta ei voi yksin rakentaa. Tällainen yhteistyöhön perustuva kehitys vahvistaa koko Etelä- ja Itä-Suomen elinvoimaa sekä luo edellytyksiä kestäväälle kasvulle, uusille investoinneille ja kansalliselle kilpailukyvyille.

Heinolan kaupunginhallitus

Jari Parkkonen
kaupunginjohtaja

Hanna Hurmola-Remmi
hallinto- ja kehitysjohtaja

Heinolan kaupunki

PL 1001, 18101 Heinola

p. +358 849 30

etunimi.sukunimi@heinola.fi, kirjaamo@heinola.fi

Jakelu kirjaamo@esavo.fi

Heinolan kaupunki

PL 1001, 18101 Heinola, asiakaspalvelu: Kauppakatu 4, Heinola

Puh. 03 849 30 (vaihe), kirjaamo@heinola.fi

Y-tunnus 1068892-9

www.heinola.fi

